

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
"Кластери територіально-виробничих систем"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 4; годин - 120; змістовних модулів - 3
Семестр, Рік	II / 2
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Попельницька Н.О.; кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний телефон	0663552563
Е-mail:	popelnytskaia@onu.edu.ua
Робоче місце	кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Консультації	очні консультації: середа з 14.00-15.00 Онлайн-консультації: ZOOM, за попереднім узгодженням часу в групі Telegram

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

е-mail: popelnytskaia@onu.edu.ua

телефон: 0663552563

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни - основні теоретичні положення та провідні підходи до кластероутворення, загальні закономірності формування та розвитку кластерів.

Пререквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу "Кластери територіально-виробничих систем базується на знаннях нормативних і професійно-орієнтованих дисциплін освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія).

Мета – формувати систему знань і розуміння основ територіального розміщення виробництва на кластерній основі, дослідження взаємозв'язків між суб'єктами кластеру, передумов виникнення, тенденцій розвитку кластерних форм організації виробництва у економіці для обґрунтування напрямів підвищення їхньої ролі в економіці України, завдань ефективного використання природних, науково-виробничих і людських ресурсів регіонів України.

Завдання:

- систематизувати теоретичні засади кластерних форм організації виробництва;
- формувати у студентів уміння здійснювати аналіз економічних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання;
- розвивати навички комплексного аналізу оцінювання розвитку різних секторів економіки;
- проаналізувати процеси кластеризації в економіці України та умови їх розвитку;
- обґрунтувати напрямки підвищення ролі кластерів у господарстві України.
- виокремити тенденції розвитку кластерних форм організації господарства у глобальній економіці для обґрунтування напрямів підвищення їхньої ролі в економіці України.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- визначення суті та історії формування кластерів;
- основи теорії кластероутворення;
- класифікаційні ознаки кластерів
- сутність формування взаємозв'язків між суб'єктами кластера;
- переваги і вигоди кластерної форми організації виробництва;
- напрямки вдосконалення територіальної організації суспільно-географічних систем з метою підвищення ефективності територіальної організації економіки.

вміти:

- застосовувати основи теорії кластерів при вивченні регіональних проблем розвитку економіки з метою вдосконалення управління територією;
- користуватись методикою економіко-географічного аналізу виробничих, галузевих, міжгалузевих, територіально-виробничих систем та кластерів;
- володіти методами, навичками організації роботи щодо створення кластера;
- застосувати на практиці алгоритм формування кластерів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4,0 кредитів ЄКТС.

ОПИС КУРСУ***Форми і методи навчання***

Курс буде викладений у формі лекцій (48 год), практичних (26 год) та самостійної роботи студентів (46 год), загальним обсягом 120 год, що становить 4,0 кредити ЄКТС.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Перелік тем (загальні блоки)**Змістовий модуль 1. Теоретичні засади кластерних форм організації виробництва в економіці**

Тема 1. Основи науково-територіальної організації суспільства

Тема 2. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття «кластер»

Тема 3. Кластер як інноваційна форма територіального розвитку

Тема 4. Систематизація та структуризація кластерів

Тема 5. Напрями формування регіональних кластерів: зарубіжний досвід та Україна

Змістовий модуль 2. Бізнес-формати стратегічних партнерств

Тема 6. Регіональні особливості розвитку промислових кластерів

Тема 7. Регіональні особливості розвитку агропромислових кластерів

Тема 8. Регіональні особливості розвитку наукових кластерів

Тема 9. Регіональні особливості розвитку транспортно-логістичних кластерів

Тема 10. Регіональні особливості створення туристичних кластерів.

Змістовий модуль 3. Процес створення кластера, особливості його розвитку та функціонування.

Тема 11. Процес створення кластера.

Тема 12. Бізнес-план кластеру та його основні складові

Рекомендована література

1. Бутирська І.В. Інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення: Монографія. – Чернівці: Книги–XXI, 2006. – 238 с.
2. Іщук С.І. Промислові комплекси України. – К., 2003. – 248 с.
3. Маринова Т.Л., Добровольська О.П., Процай А.Ф., Колодій С.Ю. Управління розвитком регіону: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 328 с.
4. Куриляк Є., Куриляк М. Кластери як форма розміщення виробництва у локальній економіці. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах : моногр. / за наук. ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого та проф. Є. В. Савельєва. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С. 257.
5. Стадницький Ю.І., Комарницький І.М. Розміщення підприємств: Навч. посібник. – Львів: Вид-во “Апріорі”. 2007. – 184 с.
6. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: “Астропринт”, 2001. – 560 с.
7. Ткачук І., Кропельницька С., Петруняк А. Організація виробництва за кластерною моделлю / Навчальний посібник. – Івано-Франківськ: Видавництво «Плай» ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. – 280 с.
8. Ткачук І., Кропельницька С. Кластер народних художніх промислів «Сузір'я»: методика, коментар, поради. / Навчальний посібник. – Івано-Франківськ: Оперативна поліграфія, 2008. – 252 с.

Додаткова

1. Веприк Н.П. Територіально-виробничі комплекси: Конспект лекцій. Ч. І. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 4–11.
2. Жигалкевич Ж. М. Кластери взаємодіючих підприємств та їх класифікація. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2014. Т. 19, Вип. 2/3. С. 98-101.
3. Завадська Д. В. Економічна кластеризація: сутність, проблеми та перспективи розвитку в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Звер'язков; Одеський держ. екон. ун-т. Одеса, 2012. № 1 (44). С. 187–196.
4. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 2002. – С. 74–77, 107–123, 161–177.
5. Сміль І. Туристичні кластери та можливість їх формування в Україні. Україна: географічні проблеми сталого розвитку: Зб. наук. праць: У 4 т. К.: ВГЛ Обрії, 2004. Т.3. С.118–120

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль і оцінювання виконання практичних робіт	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Підсумковий контроль	Сума балів
30	20	20	10	20	100

Підсумковий контроль за дисципліною – залік. Залік складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота студентів.

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.